Arne Lundstads roser

TEKST: REIN LAE SOLBERG

Artikkelen har tidligere stått i Nordisk Rosenselskabs jubileumsskrift «Roser i Norden», 1998.

'Edda', 1969, var en av de første rosene Arne Lundstad registrerte.
© UNNI DAHL GRUE

'Jutul', 1982.
© FOTOGRAF MJØEN

Arne Lundstad ble født i Norderhov i 1916, på en gard med gamle roser på tunet. Han ble ikke gardbruker, men plantedyrker, planteskolemann, forsker, roseekspert og planteforedler, førsteamanuensis ved Norges Landbrukshøgskole (NLH). Han hadde solid planteskolepraksis i Norge, Sverige og Tyskland før studiene ved NLH 1939–43. En periode var han kommunegartnerassistent og så lærer ved Buskerud Landbruksskole mens han studerte roser og skrev de første artikler om denne planteslekten. I 1948 kom den første utgaven av boken *Roser*, Grøndahl & Søns Forlag.

Dette var bakgrunnen for at han i 1951 ble forskningsstipendiat knyttet til Institutt for dendrologi og planteskoledrift ved NLH. Den første tiden var oppgaven hans roseforskning. Senere, som forsker, skulle han ta på seg langt flere oppgaver innen planteskolenæringen. I 1967 ble han førsteamanuensis ved NLH og sto i stillingen til han ble pensjonist i 1985.

Arne Lundstad utførte et omfattende forskningsarbeid på roser og på andre vesentlige sider ved planteskoledriften. Av andre vesentlige oppgaver kan nevnes gransking av lagertyper og lagerklima for hagebruksplanter. Innelagring av levende planter var nytt i Europa i 1950-årene. Hans arbeid førte til at planteskolenæringen i Norge kom tidlig i gang med innendørs vinterlagring. I dag er dette en selvfølge innenfor næringen. I 1970 fikk Arne Lundstad ansvaret for høgskolens undervisning i planteskoledrift. Han underviste også i deler av dendrologi og var styrer for planteskolen samme sted.

Arne Lundstad var en mye benyttet foredragsholder. Han kjente dyrkingsmulighetene i vårt vanskelige land og han hadde studert roser i de fleste vesteuropeiske land. Han var medlem av *Nord-Rose*, nordisk lisenskontor så lenge det eksisterte, medlem av *International Union for protection of New Varieties of Plants*, arbeidsgruppen Prydplanter, styremedlem i Nordisk Rosenselskab, medlem av Utvalg for standardisering av planteskolevarer ved flere revisjoner. Han hadde stor viten og et uvanlig godt minne. Han var faglig meget aktiv og arbeidssom, og har levert over 200 skriftlige arbeider. Som pensjonist gledet han seg over å kunne fordype seg i en stor samling av gamle, tradisjonsrike roser, de fleste fra forrige århundre, en innsamling han hadde foretatt over 30 år.

Arne Lundstad var med og stiftet Norsk Roseforening i september 1982. Foreningen hadde stort utbytte av hans kunnskaper og frivillige arbeid. Bl.a. la han grunnlaget for den bedømmelsen vi har i våre rosekonkurranser i dag. Han ble foreningens første æresmedlem. Arne Lundstad døde 29. juni 1988.

Arne Lundstads forsøk med roser

Lundstad er den eneste roseforedleren i Norge. Forsøkene ble gjort i klimasone H5/H4, ved Norges Landbrukshøgskole på Ås. Forsøkene startet i 1952–53 og ble avsluttet i perioden 1972–76.

I Lundstads dokumenter finner vi forsøk med stiklingsformerte roser (roser på egen rot) kontra roser som var okulert, bruk av forskjellige grunnstammer og – rothalsens tykkelse og dens innvirkning på plantekvaliteten –, forsøk med forskjellig typer vinterdekking av roser, etc. Vi finner også en oppstilling av 17 forskjellige grunnstammer som er testet bl.a. for hardførhet. *Rosa multiflora* 'Japonica' er den minst hardføre.

Lundstad laget og fikk registrert 15 navnede sorter roser, stort sett alle fikk navn fra den norrøne mytologien.

I midten av 1980-årene fant jeg en

'Frøy', 1972.
© ALF EDGAR ANDRESEN

spesiell rosebusk i en hekk med *Rosa* × *gallica* 'Splendens'[1] ('Frankfurt' på Norges Landbrukshøgskole). Arne Lundstad døde før jeg fikk spurt ham om denne rosen. Jeg satte den i min egen hage og har senere kalt den 'Arne'. Det er en buskrose med doble, mellomstore, rosa blomster med gule støvdragere. Den remonterer ikke, men er blomsterrik og hardfør. Antagelige foreldre er 'Schneezwerg' × *Rosa francofurtana* 'Frankfurt'. Den er ikke i salg og sorten er ikke registrert.

Arne Lundstads roser er vakre og hardføre, de fleste har god duft. Inntil for få år siden, hadde verken Norges Landbrukshøgskole eller andre systematisk tatt vare på alle Lundstads roser[2], og en stund anså man at flere var utdødd. Øystein Rossow har en samling i sin hage i Oslo (1997/98) og forsøkte å oppformere en del. Jeg stiklingsformerer selv 'Elle', som er fullstendig sykdomsfri og hardfør og har fin duft. Den oppfører seg mer som en klatrerose og har fine nyper på høsten. I Nord-Norge kaller noen den 'Elleville' på grunn av den kraftige veksten. En fullstendig beskrivelse av rosene finnes i *Modern Roses*.

09.05.1969				
'Edda'	busk	rødrosa	('Lichterloh' × 'Scharlachglut')	
'Frigg'	busk	purpurrosa	('Schneezwerg' × '*Rosa nitida*')	i salg
'Gondul'	klaserose	karminrød	('Lichterloh' × 'Lumina')	
'Idun'	klaserose	lyserød	('Schneewittchen' × 'Fanal')	
'Sif'	klatrerose	guloransje	('Traumland' × 'Royal Gold')	
'Skogul'	klaserose	gammelrosa	('Lichterloh' × 'Lumina'), beste rose iflg. A.L.	
24.01.1972				
'Frøy'	klaserose	oransjerød	('Traumland' × 'Poulsens Pink')	
'Kristina af Tunsberg'	klaserose	oransjerød	('Charleston' × 'Toni Lander')	
'Ran'	busk	rosa	('*Rosa majalis*' × *Rosa helena* 'Hybrida')	
13.02.1973				
'Unn'	klaserose	dyp rosa	('Rimosa' × 'Fidelo')	
07.09.1977				
'Syr'	busk	rød	('Stadt Rosenheim' × 'Sangerhausen')	
29.08.1980				
'Elle'	busk/klaserose	rosa	('Schneezwerg' × *Rosa gallica* 'Splendens')	i salg
06.10.1982				
'Jutul'	klaserose	dyp rosa	('New Dawn' × 'Moulin Rouge')	
31.05.1984				
'Sekel'	busk	gul/rød	('Lichterloh' × 'Zitronenfalter')	i salg
06.10.1982				
'Jutul'	klaserose	dyp rosa	('New Dawn' × 'Moulin Rouge')	
17.12.1984				
'Neutron'	klaserose	purpur	neutronbestrålt *Rosa rugosa*	

[1] Skrivemåten for 'Frankfurt' var tidligere *Rosa gallica* 'Splendens'.
Det korrekte i dag er *Rosa frankofurtana* 'Frankfurt'. 'Splendens' er en rose i *arvensis*-gruppen.
[2] Alle Lundstads roser er i dag samlet i rosehagen på Tomb. Red. anm.

'Frigg', 1969 © REIN LAE SOLBERG

'Gondul' fra 1969 © ALF EDGAR ANDRESEN

Over: 'Skogul', 1969. © FOTOGRAF MJØEN

Under: 'Frøy', 1972. © ALF EDGAR ANDRESEN

Nede til venstre: 'Idun', 1969 © REIN LAE SOLBERG

Over: 'Kristina af Tunsberg', 1972.

Over: 'Syr', 1977.

Under: 'Elle', 1980.

Nederst: 'Sekel' fra 1984. Rosen ble kåret til Det norske hageselskaps jubileumsrose og fikk navnet sitt etter en konkurranse i *Norsk hagetidend*.
Foto denne side: ALF EDGAR ANDRESEN

